

ВІДГУК

рецензента Гритенко Оксани Анатоліївни на дисертаційне дослідження Корогод Світлани Володимирівни
«Кримінальна відповідальність за умисне вбивство, поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством»,
на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності
«Право»

Актуальність теми. Актуальність даного дослідження обумовлюється тим, що на сьогодні та сукупність економічних, соціальних, політичних змін, які відбулися в останні роки в Україні торкнулися практично всіх сфер життєдіяльності, надали потужний негативний вплив на нормальний розвиток і формування особистих характеристик громадян. Зокрема ті умови в яких Україна знаходиться сьогодні (воєнний стан), насильство пов'язане із посягання на життя, волю, честь, гідність, статеву свободу та недоторканість, на жаль, має дуже високий рівень. Слід зазначити, що серед численних особливо тяжких злочинів, сексуальні вбивства є найбільш жорстокі, вони не вписуються навіть у рамки злочинної моралі, роблять паріями злочинного середовища тих, хто переступив межу. На підтвердження актуальності дослідження, а також перегляду положень п.10 ч. 2 ст. 115 КК України слід навести статистичні дані Офісу Генерального прокурора за 2018-2022 роки, які вказують на те, що за останній період кримінальні провадження за п.10 ч. 2 ст. 115 КК України взагалі не мають випадків, хоча загальні показники щодо кримінальних проваджень за ч. 2 ст. 115 КК України складають 8 220 кримінальних правопорушень. Такі показники, наштовхують на певні запитання, а саме: Чи дійсно п.10 ч. 2 ст. 115 КК України втрачає своєї соціальної обумовленості? Чи можливо існують певні прогалини у законодавчому викладі п. 10 ч. 2 ст. 115 КК, які породжують такі показники. Враховуючи наведене вище, тема дисертації Корогод С.В. «Кримінальна відповідальність за умисне вбивство, поєднання із зґвалтуванням

або сексуальним насильством» є актуальною, так як авторка, саме через висвітлення, дослідження, аналіз зазначених завдань дисертації доводить, зокрема соціальну обумовленість та підвищену суспільну небезпеку (небезпечність) умисного вбивства поєданого із зґвалтуванням або сексуальним насильством, а також надає теоретичні та практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення норм кримінального законодавства у частині відповідальності за умисне вбивство, поєдане із зґвалтуванням або сексуальним насильством. Зазначене підтверджує особливу актуальність обраної авторкою теми, своєчасність даного дослідження, його теоретичне та прикладне значення. Результати дослідження є важливими як для теорії кримінального права, так і для законодавчої та правозастосовної діяльності.

Наукова новизна положень, які виносяться на захист. *Новизна* розглянутих авторкою питань безумовна як така, що відтворює зміст суттєвих для подальшого реформування кримінального законодавства положень. Вивчення змісту дисертації дає можливість стверджувати, що сформульовані авторкою пропозиції наукової новизни за результатами проведеного дослідження є доведеними та такими, що несуть у собі низку концептуальних висновків і рекомендацій, що мають теоретичне та практичне значення. Особливо слід відмітити наступні положення:

вперше:

– встановлено невідповідність Конституції України караності злочинів проти статевої свободи та недоторканості особи та кваліфікованих видів умисного вбивства, оскільки санкції ч. 6 ст. 152 та ч. 6 ст. 153 КК України передбачають покарання у вигляді позбавлення волі на строк п'ятнадцять років або довічне позбавлення волі, тоді як санкція ч. 2 ст. 115 КК України – від десяти до п'ятнадцяти років позбавлення волі або довічне позбавлення волі; враховуючи пріоритетність кримінально-правової охорони життя людини, запропоновано у санкції ч. 2 ст. 115 КК України передбачити покарання у

вигляді позбавлення волі на строк 15 років або довічне позбавлення волі;

– на виконання положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильства щодо жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, обґрунтовано доцільність внесення змін до п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України – умисне вбивство із сексуальних або гендерних мотивів, в тому числі під час збройних конфліктів;

удосконалено:

– доктринальне твердження про те, що сексуальний мотив вчинення умисного вбивства охоплює значно більше випадків таких посягань на життя людини;

– положення науки кримінального права з приводу того, що при наявності в КК України самостійної норми про відповідальність за умисне вбивство, поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством, його слід розглядати як простий, а не складений злочин та кваліфікувати вчинені діяння за п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України разом із ст.ст. 152 та 153 КУК України;

набуло подальшого розвитку:

– положення щодо помилковості роз'яснення в абз. 2 п. 14 Постанови Пленуму верхового суду України від 7 лютого 2003 року № 2 «Про судову практику у справах про злочини проти життя та здоров'я особи» – умисне вбивство з метою задовольнити статеву пристрасть з трупом **не може** тягнути відповідальність за п. 10 ч. 2 ст. 115 КК як убивство, поєднане зі зґвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом (зараз сексуальним насильством), оскільки такі діяння кваліфікують за п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані та викладені в дисертації положення, узагальнення, висновки й рекомендації мають як загальнотеоретичне, так і практичне значення для науки кримінального права, кримінології та можуть бути використані в різних сферах,

а також бути корисними для розроблення методики виявлення та припинення кримінальних правопорушень передбачених даною статтею. Зокрема, *в освітньому процесі* – для здобувачів вищої освіти під час вивчення навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Актуальні проблеми застосування кримінального права», «Кваліфікація кримінальних правопорушень, підслідних Національній поліції», «Кримінологія».

Апробація результатів дослідження. Авторкою проведена належна апробація результатів дослідження. Так, основні результати дослідження викладено у 6 публікаціях: у 2 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, 1 статті – у науковому періодичному виданні іншої держави (Словацька Республіка), а також 3 тезах доповідей за результатами участі в конференціях.

Ознайомлення з дисертацією надає підстави для певної *загальної оцінки роботи*.

Авторкою було проведено *самостійне дослідження наукової проблеми*, присвяченій удосконаленню теоретичних та законодавчих положень в частині кримінальної відповідальності за умисне вбивство, посягання із зґвалтуванням або сексуальним насильством та створенню удосконаленої конструкції норми, що встановлює відповідальність за цей злочин, а також розробці рекомендацій щодо вдосконалення відповідного законодавства та практики його застосування. Вивчення поданих *Корогод С.В.* матеріалів дисертації та наукових праць, дає підстави стверджувати, що нею проведено ґрунтовний аналіз теми, актуальної в теоретичному та законодавчому плані, сформульовані обґрунтовані висновки і пропозиції, що виносяться на захист. Дисертація оформлена згідно з вимогами, які пред'являються до роботи такого рівня, відповідає *державним стандартам*. Обсяг основного тексту дисертації відповідає встановленим нормативам. Наукові положення в тексті дисертації за формою викладу дохідливі, у смисловому значенні взаємопов'язані. Структура, зміст,

послідовність, взаємозв'язок підрозділів дисертації спрямовані на *реалізацію основної мети* дослідження.

Належними є *законодавча та доктринальна бази дослідження* відповідної сфери регулювання суспільних відносин. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується якісним аналізом наявних літературних джерел. Дисертанткою досліджено кримінальне законодавства широкого кола зарубіжних країн (Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Республіка Казахстан, Республіка Киргизія, Латвійська Республіка, Республіка Польща, Туркменістан, Республіка Узбекистан, Республіка Грузія, Естонська Республіка, Республіка Молдова, Словацька Республіка).

Структурно дисертація складається зі вступу, двох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Послідовність, взаємозв'язок розділів та підрозділів дисертації відповідають визначеним завданням, спрямовані на реалізацію визначеної авторкою мети дослідження. Безпосередньо зміст розділів (підрозділів) дисертації доповнюють один одного, містить результати аналізу стану наукових теоретичних досліджень, міжнародно-правових аспектів, проблем чинного кримінального законодавства, спрямовані на обґрунтування найважливіших, як на думку авторки, проблем.

Відповідність дисертації профілю спеціалізованої вченої ради. За змістом дисертаційна робота Корогод Світлани Володимирівни «Кримінальна відповідальність за умисне вбивство, поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством», представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії повністю відповідає спеціальності 081 «Право» (08 – Право).

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Звертаючи увагу на значимість та наукову цінність наукової новизни та висновків дисертантки, слід звернути увагу на ряд положень дисертації, які носять

дискусійний характер і потребують додаткової аргументації під час публічного захисту, а саме:

1. Авторкою у дисертації запропоновано такі положення:

- позначаючи пріоритетність кримінально-правової охорони життя людини, запропоновано у санкції ч. 2 ст. 115 КК України передбачити покарання у вигляді позбавлення волі на строк 15 років або довічне позбавлення волі;

- у роботі наголошується на тому, що умисне вбивство з метою задовольнити статеву пристрасть з трупом, *не може бути кваліфіковано* за п. 10 ч. 2 ст. 115 КК як убивство, поєднане зі зґвалтуванням або насильницьким задоволенням статевої пристрасті неприродним способом (зараз сексуальним насильством), *оскільки такі діяння кваліфікують за п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України* (С. 13).

Зазначені положення (пропозиції), на наш погляд потребують додаткової аргументації. По-перше, щодо запропонованої зміни санкції ч. 2 ст. 115 КК України (покарання у вигляді позбавлення волі на строк 15 років або довічне позбавлення волі) *оскільки запропонований розмір покарання у виді позбавлення волі стосується не тільки п. 10 ч. 2 ст. 115 КК України, а й інших 13 пунктів, які передбачені у ч. 2 ст. 115 КК України*. По-друге, щодо відповідності кваліфікації за умисне вбивство з метою задовольнити статеву пристрасть з трупом *саме п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України*.

2. Дисертантка дослідила зарубіжний досвід правового регулювання відповідальності за умисне вбивство, поєднане із зґвалтуванням або сексуальним насильством таких країн: Азербайджанська Республіка, Республіка Вірменія, Республіка Казахстан, Республіка Киргизія, Латвійська Республіка, Республіка Польща, Туркменістан, Республіка Узбекистан, Республіка Грузія, Естонська Республіка, Республіка Молдова, Словацька Республіка, росії, республіки білорусь. Щодо використання кримінального законодавства росії та

республіки Білорусь, вважаємо не доцільним, на сьогодні порівняння та запозичення досвіду цих країн.

3. Враховуючи те, що тема дисертації торкається багатооб'єктного складу злочину (п. 10 ч. 2 ст. 115 КК забезпечується охорона таких об'єктів, як життя, статевая свобода та недоторканність, моральність тощо), це позначається на певних складнощах щодо правильної кваліфікації за п. 10 ч. 2 ст. 115 КК. Розкриваючи таку ознаку, як об'єкт умисного вбивства поєднаного із зґвалтуванням або сексуальним насильством (підрозділ 2.1.) авторка приділила уваги загальним питанням щодо встановлення об'єкту за п. 10 ч. 2 ст. 115 КК, однак поза увагою залишились, ті об'єкти, які безпосередньо забезпечують охорону посягань на статеву свободу та недоторканість (ст.ст. 152, 153 КК України), моральність (ст. 297 КК України). На наш погляд, більш конкретно висвітлення та порівняльна характеристика зазначених об'єктів, надали би можливості авторці зробити більш ґрунтовні висновки. Зокрема, щодо кваліфікації умисного вбивства з метою задовольнити статеву пристрасть з трупом.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальне позитивне ставлення до роботи, не зменшують її наукової новизни та практичної значимості і тому не є перешкодою для її представлення в спеціалізовану раду для офіційного захисту.

Висновок. За результатами аналізу тексту дисертації С.В. Корогод «Кримінальна відповідальність за умисне вбивство, поєднання із зґвалтуванням або сексуальним насильством» свідчимо про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності; робота характеризується наявними посиланнями на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані авторкою висновки та рекомендації є аргументованими, відзначається науковою новизною та мають значення теоретичне, так і практичне значення. Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції є теоретично обґрунтованими.

Обсяг основного тексту дисертації відповідає встановленим нормативам до такого виду наукових робіт. Мова роботи характеризується точністю, логічністю та послідовністю викладу, що відповідає науковому стилю. Наукові положення у тексті дисертації за формою викладу доступні, за змістом цілісні та взаємопов'язані.

Отже, дисертація, Корогод С.В. на тему «Кримінальна відповідальність за умисне вбивство, посягання із зґвалтуванням або сексуальним насильством» відповідає спеціальності 081 - «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – Світлана Володимирівна Корогод заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 - «Право» за спеціальністю 081 - «Право».

Рецензент:

Професор
кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
доцент

___04.2023

Оксана

ГРИТЕНКО

Моголова М. М. М. М. М.